

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagen om Folkpensionsanstalten och av vissa andra lagar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar i lagen om Folkpensionsanstalten, lagen om elektroniska recept och 15 andra lagar.

Genom propositionen genomförs skrivningen i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering om att ändra lagen om Folkpensionsanstalten utifrån parlamentariskt arbete i fråga om Folkpensionsanstaltens förvaltning, och därtill så att Folkpensionsanstaltens tjänster kan tillhandahållas andra aktörer i samhället för att förbättra säkerheten och försörjningsberedskapen.

Enligt propositionen görs i lagen om Folkpensionsanstalten behövliga ändringar för att uppdatera och precisera bestämmelserna om Folkpensionsanstaltens förvaltning och revision. Till lagen fogas också en bestämmelse om Folkpensionsanstaltens handräckning.

Vidare föreslås att finansieringen av Folkpensionsanstaltens styrnings- och tillsynsuppgift i fråga om förskrivning av biologiska läkemedel ska separeras från fördelningen och finansieringen av Folkpensionsanstaltens övriga verksamhetskostnader.

I förmånslagarna föreslås ändringar av teknisk natur som föranleds av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Förvaltning och revision av Folkpensionsanstalten.....	4
2.1.1 Styrelse	5
2.1.2 Generaldirektören och direktörerna	5
2.1.3 Folkpensionsanstaltens delegationer	6
2.1.4 Revision	6
2.2 Folkpensionsanstaltens uppgifter och handräckning	7
2.3 Styrning och övervakning av läkemedelsförskrivare som en uppgift för Folkpensionsanstalten.....	8
2.4 Upphävande av bestämmelserna om teknisk anslutning	9
3 Mål9	
4 Förslagen och deras konsekvenser	10
4.1 De viktigaste förslagen	10
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	11
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	11
4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	11
4.2.3 Samhälleliga konsekvenser.....	11
5 Remissvar	12
6 Specialmotivering.....	13
6.1 Lagen om Folkpensionsanstalten.....	13
6.2 Lagen om elektroniska recept.....	17
6.3 Sjukförsäkringslagen	17
6.4 Lagen om allmänt bostadsbidrag	17
6.5 Lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.....	17
6.6 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa	18
6.7 Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.....	18
6.8 Barnbidragslagen	18
6.9 Lagen om underhållsstöd.....	18
6.10 Lagen om moderskapsunderstöd	18
6.11 Militärunderstödslagen	18
6.12 Lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner.....	18
6.13 Lagen om handikappförmåner	18
6.14 Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner	18
6.15 Lagen om vuxenutbildningsförmåner	19
6.16 Lagen om pensionsstöd.....	19
6.17 Folkpensionslagen	19
7 Ikraftträdande	19
8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	19
LAGFÖRSLAG.....	22
1. Lag om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten.....	22

2. Lag om ändring av lagen om elektroniska recept	25
3. Lag om ändring av 22 § i lagen om pensionsstöd	26
4. Lag om upphävande av 19 kap. 7 § 2 mom. och 10 § i sjukförsäkringslagen.....	27
5. Lag om upphävande av 48 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	28
6. Lag om upphävande av 13 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa	29
7. Lag om upphävande av 46 § i lagen om allmänt bostadsbidrag.....	30
8. Lag om upphävande av 24 a § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn..	31
9. Lag om upphävande av 16 a § i barnbidragslagen	32
10. Lag om upphävande av 37 § i lagen om underhållsstöd.....	33
11. Lag om upphävande av 14 a § i lagen om moderskapsunderstöd	34
12. Lag om upphävande av 22 d § militärunderstödslagen	35
13. Lag om upphävande av 62 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner	36
14. Lag om upphävande av 45 a § i lagen om handikappförmåner	37
15. Lag om upphävande av 29 § 2 mom. i lagen om vuxenutbildningsförmåner	38
16. Lag om upphävande av 22 e och 22 g § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner	39
17. Lag om upphävande av 94 § i folkpensionslagen.....	40
BILAGA	41
PARALLELLTEXTER.....	41
1. Lag om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten.....	41
2. Lag om ändring av lagen om elektroniska recept	46
3. Lag om ändring av 22 § i lagen om pensionsstöd	47

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Syftet med propositionen är att genomföra skrivningen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten. I enlighet med regeringsprogrammet ändras lagen om Folkpensionsanstalten utifrån förslaget av den parlamentariska arbetsgruppen i fråga om Folkpensionsanstaltens förvaltning och dessutom så att Folkpensionsanstaltens tjänster kan tillhandahållas andra samhällsaktörer för att förbättra säkerheten och försörjningsberedskapen.

I februari 2018 tillsatte Folkpensionsanstaltens fullmäktige en sakkunniggrupp för att utreda lagstiftningen, tillsynen, ställningen och behörigheten i fråga om Folkpensionsanstalten. I utredningen, som överlämnades till fullmäktige, tog sakkunniggruppen ställning till bland annat utnämningen av Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer samt sammansättningen av och uppgifterna för Folkpensionsanstaltens styrelse. Fullmäktige föreslog att en parlamentarisk arbetsgrupp skulle tillsättas för att bereda ärendet vidare.

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 19 februari 2021 en parlamentarisk arbetsgrupp för att utreda behoven av att revidera lagstiftningen om Folkpensionsanstalten. Uppdraget för projektet (STM042:00/2021) var att komma med förslag till precisering av bestämmelserna om Folkpensionsanstaltens förvaltning och att stärka ministeriernas styrning inom Folkpensionsanstaltens sektor i synnerhet med beaktande av IT-sektorns nationella utvecklingsbehov samt bedöma behoven och komma med eventuella förslag till revidering av regleringen av Folkpensionsanstaltens författningsrättsliga ställning. Arbetsgruppen föreslog i sin slutrapport flera ändringar som gäller Folkpensionsanstaltens förvaltning. Efter att arbetsgruppen slutfört sitt arbete fortsatte beredningen av ändringarna av Folkpensionens förvaltning som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten.

Dessutom finns det vissa ändringsbehov av teknisk karaktär i fråga om finansiering av Folkpensionsanstaltens finansiering och lagarna om förmåner.

Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga webbtjänsten för statsrådets projektfönster under adressen <https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM024:00/2023>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Förvaltning och revision av Folkpensionsanstalten

Enligt 1 § i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) är Folkpensionsanstalten en självständig offentligrättslig inrättning, vars förvaltning och verksamhet övervakas av fullmäktige som väljs av riksdagen. Folkpensionsanstaltens författningsrättsliga särskilda ställning baserar sig på 36 § i grundlagen, enligt vilken riksdagen väljer fullmäktige att övervaka Folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet enligt vad som särskilt bestäms genom lag.

Det har ansetts vara viktigt att inom inrättningen utveckla Folkpensionsanstaltens organisation, tillsyn och styrsystem samt genom uppdrag till och hörande av sakkunnigarbetsgruppen som tillsatts av fullmäktige. Arbetsgruppen föreslog enhälligt utvecklingsåtgärder som enligt arbetsgruppen kan vidtas omedelbart. Målet var att förtydliga de olika organens ställning. Förslagen ansågs stärka ställningen för Folkpensionsanstaltens styrelse. Den parlamentariska arbetsgruppen, som utredde behoven av att revidera lagstiftningen om Folkpensionsanstalten,

kom dessutom med enhälliga ställningstaganden i fråga om ändring av bestämmelserna om uppgifterna för Folkpensionsaltens styrelse, generaldirektörer och direktörer, revision av Folkpensionsanstalten och delegationen för Folkpensionsanstalten.

2.1.1 Styrelse

Folkpensionsanstaltens styrelse har enligt lagen allmän behörighet att leda och utveckla anstaltens verksamhet. Styrelsen svarar för alla strategiskt viktiga beslut om anstaltens verksamhet och drar upp riktlinjer för utvecklandet av verksamheten. I 7 § i lagen om Folkpensionsanstalten finns en förteckning över centrala uppgifter som styrelsen ska besluta om.

I sin slutrapport bedömer den av fullmäktige tillsatta sakkunnigarbetsgruppen att bestämmelsen bör preciseras och förteckningen över styrelsens uppgifter kompletteras med bland annat beslut om strategin. Den parlamentariska arbetsgruppen föreslog i sin tur att paragrafen om styrelsens uppgifter bör kompletteras med fastställande av Folkpensionsanstaltens strategi och beslut om ställföreträdare för den högsta ledningen. I praktiken hör fastställandet av Folkpensionsanstaltens strategi redan i dag till styrelsens uppgifter även om detta inte skrivits in i lagen.

2.1.2 Generaldirektören och direktörerna

Folkpensionsanstalten har en generaldirektör och högst fem direktörer. I praktiken har antalet direktörer minskat till två, eftersom alla pensionerade direktörers tjänster inte har lediganslagits. Den parlamentariska arbetsgruppen föreslog att anstalten skulle ha en generaldirektör och vid behov andra direktörer i tjänsteförhållande. Behovet av andra direktörer och deras antal skulle fastställas i arbetsordningen.

Republikens president utnämner Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer på framställning av fullmäktige. Republikens president förordnar en av direktörerna till ställföreträdare för generaldirektören. Den av fullmäktige tillsatta sakkunnigarbetsgruppen ansåg att det är förenligt med principerna för god förvaltning att varje organ väljer sina ansvariga personer. Enligt dessa principer bör Folkpensionsanstaltens styrelse välja generaldirektören och direktörerna samt vid behov avsätta dem. Detta förtydligar styrelsens och den operativa ledningens roller. I sin slutrapport föreslog den parlamentariska arbetsgruppen att fullmäktige skulle välja generaldirektören på framställning av Folkpensionsanstaltens styrelse. Folkpensionsanstaltens styrelse skulle välja de övriga direktörerna.

Enligt 11 § 1 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten iakttas i tillämpliga delar vad som i statstjänstemannalagen (750/1994) föreskrivs om ansvaret, uppsägningsgrunderna och anställningsvillkoren för de högsta statstjänstemännen i fråga om generaldirektörens och direktörernas anställningsförhållande till Folkpensionsanstalten. Enligt 59 § 1 mom. i statstjänstemannalagen får den som söker en tjänst genom besvär söka ändring i ett beslut om utnämning till tjänsten eller tjänsteförhållandet, om inte något annat föreskrivs i lagen. Enligt 2 mom. i samma paragraf får besvär dock inte anföras, om det är republikens president som har utnämningsbehörighet. Således får beslut om utnämning till Folkpensionsanstaltens tjänster inte överklagas genom besvär. Eftersom överföring av utnämningsbehörigheten från republikens president till fullmäktige och styrelsen skulle orsaka oklarhet i möjligheten att söka ändring i utnämningsbeslut bör det föreskrivas om detta genom lag.

Det finns inga bestämmelser om mandatperioden för generaldirektören och direktörerna. Motsvarande högsta statstjänster är tidsbundna enligt 9 a § i statstjänstemannalagen. För

närvarande avviker regleringen av Folkpensionsanstaltens ledning från regleringen av de övriga högsta statstjänsterna. I sin slutrapport föreslog den parlamentariska arbetsgruppen att generaldirektörens och direktörernas tjänster skulle bli tidsbundna.

2.1.3 Folkpensionsanstaltens delegationer

Folkpensionsanstalten har en delegation för Folkpensionsanstalten, som har till uppgift att främja och utveckla samarbetet mellan de myndigheter och samfund som deltar i verkställigheten när det gäller social trygghet samt beaktandet av servicetagarnas synvinkel. Styrelsen tillsätter delegationen för tre år i sänder. I delegationen är myndigheter, samfund och intresseorganisationer samt anstaltens personal företrädda.

Folkpensionsanstalten kan dessutom ha andra delegationer i enlighet med vad som föreskrivs annanstans eller vad anstalten beslutar. Styrelsen har utöver Folkpensionsanstaltens delegation tillsatt andra delegationer för att främja och utveckla samarbetet mellan myndigheter och samfund som arbetar inom social trygghet. Dessa andra delegationer är bland annat forumet för studerandehälsovården, pensionsforumet, klientforumet för rehabilitering, forumet för utkomststöd och forumet för utkomstskyddsärenden.

Eftersom Folkpensionsanstaltens delegation är en obligatorisk delegation, har styrelsen ingen prövningsrätt i fråga om tillsättandet av den. I sin slutrapport föreslog den parlamentariska arbetsgruppen att styrelsen även kunde tillsätta delegationer som den anser vara relevanta.

2.1.4 Revision

Folkpensionsanstaltens fullmäktige ska utse ett behövligt antal revisorer och revisorssuppleanter, av vilka minst två revisorer och revisorssuppleanter ska vara CGR- eller OFGR-revisorer. Fullmäktige fastställer en instruktion för dem. Eftersom fullmäktiges uttryckliga uppgift är att övervaka Folkpensionsanstalten, har det ansetts vara relevant att fullmäktige utser revisorer för Folkpensionsanstalten.

Enligt etablerad praxis har åtta revisorer utsetts, och i synnerhet ordinarie revisorerna har i praktiken varit riksdagsledamöter. Revisorerna väljer sin ordförande och vice ordförande inom sig. I allmänhet har en CGR- eller OFGR-revisor valts till ordförande.

Vid revision av Folkpensionsanstalten iakttas i tillämpliga delar revisionslagen (1141/2015). Revisorerna förrättar årligen revision av anstalten före utgången av april året efter räkenskapsåret. Revisionsberättelsen lämnas till fullmäktige.

Den parlamentariska arbetsgruppen beställde en sakkunnigutredning av tillsynen och granskningen av Folkpensionsanstalten. Utifrån sakkunnigutredningen konstaterade den parlamentariska arbetsgruppen att det finns överlappande verksamhet mellan Folkpensionsanstaltens fullmäktige och de av dem utsedda revisorerna. Lekmannarevisorernas aktiva intresse har i hög grad fokuserat på kundupplevelser och problem relaterade till Folkpensionsanstaltens förmåner och mindre på revision som kräver bokförings- och bokslutskompetens.

Utifrån sakkunnigutredningen föreslog den parlamentariska arbetsgruppen att organet som består av revisorer valda av Folkpensionsanstaltens fullmäktige skulle slopas. Den professionella tillsynsrevisionen kunde börja rapportera direkt till fullmäktige, som skulle godkänna Folkpensionsanstaltens bokslut och besluta om beviljande av ansvarsfrihet till Folkpensionsanstaltens redovisningsskyldiga. Slopandet av organet som består av revisorer

utsedda av Folkpensionsanstaltens fullmäktige förutsätter revidering av 5 § i lagen om Folkpensionsanstalten och instruktionen för Folkpensionsanstaltens fullmäktige (638/2002). Enligt 4 § 1 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten antar riksdagen en instruktion för fullmäktige.

2.2 Folkpensionsanstaltens uppgifter och handräckning

Folkpensionsanstalten innehar en viktig samhällelig roll i centrala IT- och informationshanteringsuppgifter både avtalsmässigt och enligt lag. Till exempel Kanta-tjänsterna hör med stöd av 2 § 1 mom. till Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter. Enligt 2 § 2 mom. kan Folkpensionsanstalten enligt avtal också handha annan verkställighet som hänför sig till social trygghet samt tillhandahålla andra tjänster. I motiveringarna till bestämmelsen anges som sådana tjänster bland annat serviceformer som utvecklas och deltagande i försöksverksamhet som ansluter sig till sådana och utveckling av mångsidigare serviceformer med elektronisk service som det centrala utvecklingsområdet (RP 10/2001 rd, s. 18).

Nuvarande avtalsbaserade tjänster som Folkpensionsanstalten tillhandahåller är pensionstjänsten, verkställighet av förmåner för landskapet Ålands räkning, gemensamma tjänster och deltagande i Findynet Osuuskuntas verksamhet. Framöver kan avtalsbaserat samarbete fokusera på bland annat försök relaterade till artificiell intelligens eller andra nya teknologier för att betjäna gemensamma kunder till exempel tillsammans med arbetspensionsanstalter och välfärdsområden. Genom samarbete kunde också en centraliserad tjänst för hantering av samtycke tillhandahållas. Exempel på andra tjänster som Folkpensionsanstalten kunde tillhandahålla är gemensam användning av fysiska datorsalar samt disk- och serverkapacitet, tillhandahållande av plattformstjänster, molntjänster baserade på Folkpensionsanstaltens datorsal, gemensam användning av informationshantering och personalresurser i anslutning till ovan beskrivna funktioner.

Till följd av utvecklingen av informationssäkerheten och den nationella säkerheten satsar Folkpensionsanstalten på att höja nivån på sina datorsals- och informationssäkerhetslösningar samt de tekniska lösningarna och personalresurserna. Med tanke på försörjningsberedskapen och den nationella säkerheten vore det motiverat att även andra myndigheter och organisationer som sköter offentliga uppdrag kunde utnyttja Folkpensionsanstaltens satsningar på IT- och informationshanteringstjänster i samhälleliga störningssituationer. På detta sätt kunde man också tackla utmaningar som förändringar i säkerhetsmiljön orsakar myndighetsverksamhet. Statsförvaltningen kan påverkas av störningar relaterade till bland annat dataöverföring, handläggnings- och utbetalningssystem, datakommunikation och bankernas betalningssystem. Även till exempel en pandemi kan orsaka allvarliga störningar inom statsförvaltningen.

Enligt 10 § 1 mom. i förvaltningslagen (424/2003) ska varje myndighet inom ramen för sin behörighet och i den omfattning ärendet kräver på andra myndigheters begäran bistå dessa i skötsel av en förvaltningsuppgift, och även i övrigt sträva efter att främja samarbetet mellan myndigheterna. Syftet med bestämmelsen är att det i synnerhet ur kundernas synvinkel skall gå snabbare och bli enklare att uträtta ärenden hos myndigheterna. Således är den inte tillämplig i situationer där en oförutsedd och omfattande störning förhindrar en myndighet eller en annan organisation som sköter offentliga uppdrag att sköta sina lagstadgade uppgifter.

Enligt 10 § 2 mom. i förvaltningslagen föreskrivs särskilt om handräckning mellan myndigheterna. Med handräckning avses vanligen att en myndighet bistår en annan myndighet vid skötseln av en uppgift som hör till den faktiska förvaltningsverksamheten eller till faktisk myndighetsutövning. En åtgärd som typiskt hör till handräckningens område är den hjälp

polisen lämnar en förvaltningsmyndighet vid skötseln av en övervaknings- eller undersökningsuppgift.

I lagen om Folkpensionsanstalten finns inga bestämmelser om handräckning. Handräckning kan mycket väl användas i situationer där myndigheter eller andra aktörer verkställer stöd av samma typ såsom Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna när det gäller arbetslöshetsförmåner eller Folkpensionsanstalten och välfärdsområdena när det gäller utkomststöd. Handräckning kan bli aktuellt i till exempel en situation där det förekommer långvariga störningar i alla bankers betalningstjänster och det inte går att förmedla betalningar till dem. Då måste ministerierna och Statskontoret samt alla organisationer och finansinstitut som sköter betalningar tillsammans komma överens om undantagsförfaranden.

En bestämmelse om handräckning kompletterar Folkpensionsanstaltens möjligheter att tillhandahålla tjänster för andra samhällsaktörer för att förbättra säkerheten och försörjningsberedskapen. Därför bör det föreskrivas om handräckning genom lag.

2.3 Styrning och övervakning av läkemedelsförskrivare som en uppgift för Folkpensionsanstalten

Genom lagen om ändring av lagen om elektroniska recept (1232/2022) blev styrning och övervakning av förskrivning av det förmånligaste biologiska läkemedlet en ny uppgift för Folkpensionsanstalten. Syftet med ändringen är att effektivisera efterlevnaden av den skyldighet som inverkar på den biologiska läkemedelsbehandlings kostnadseffektivitet (RP 245/2022 rd).

Enligt 5 a § i lagen om elektroniska recept ska läkemedelsförskrivaren välja det biologiska läkemedel som har det förmånligaste priset bland de saluförda, sinsemellan jämförbara och alternativa biologiska läkemedlen när ett biologiskt läkemedel förskrivs och när ett recept som gäller ett biologiskt läkemedel förnyas. Läkemedelsförskrivaren kan avvika från skyldigheten endast på patientspecifika medicinska eller terapeutiska grunder.

Enligt 24 b § i lagen om elektroniska recept styr Folkpensionsanstalten tillämpningen av 5 a § i denna lag och övervakar att den iakttas. Folkpensionsanstalten utför styrningen och övervakningen på eget initiativ och efter egen prövning. Folkpensionsanstalten följer upp och övervakar de recept på biologiska läkemedel som gjorts upp via receptcentret. Folkpensionsanstalten fick dessutom rätt att inhämta information som uppgiften förutsätter. Om det vid Folkpensionsanstaltens övervakning framkommer att en läkemedelsförskrivare som är självständig yrkesutövare eller en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården som är läkemedelsförskrivarens arbetsgivare eller uppdragsgivare använder ett datasystem som inte uppfyller kraven i nya 5 b § i lagen, kan Folkpensionsanstalten anmäla ärendet i fråga om läkemedelsförskrivaren och verksamhetsenheten inom hälso- och sjukvården till det behöriga regionförvaltningsverket och i fråga om informationssystemet till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. I 26 a § föreskrivs om de påföljder som Folkpensionsanstalten kan påföra. I paragrafens 1 mom. föreskrivs att ”Om en läkemedelsförskrivare inte iakttar 5 a § i denna lag kan Folkpensionsanstalten, om den anser att ärendet inte föranleder andra åtgärder, ge läkemedelsförskrivaren en anmärkning eller uppmärksamgöra denne på att verksamheten ska ordnas på behörigt sätt.” Enligt paragrafens 2 mom. kan Folkpensionsanstalten dessutom ålägga läkemedelsförskrivaren att åtgärda sin verksamhet, avhjälpa missförhållanden i anslutning till verksamheten, eller iakttä 5 a §. Föreläggandet kan förenas med vite.

I regeringens proposition (RP 245/2022 rd) konstateras bland annat att det är fråga om en ny myndighetsuppgift för Folkpensionsanstalten, och den avviker till sin natur från de nuvarande

uppgifterna och förutsätter att det skapas nya verksamhetsmodeller och ny tillsynspraxis. Den nya uppgiften uppskattades öka mängden arbete vid Folkpensionsanstalten och förutsätta nya personalresurser för övervakningen och styrningen samt administrationen av informationssystemen. Dessutom uppskattades de tekniska lösningarna medföra engångskostnader och bestående kostnader. Folkpensionsanstaltens nya uppgift uppskattades kräva bestående tilläggsfinansiering på sammanlagt cirka en miljon euro per år. Summa inkluderar de personalresurser med bikostnader som behövs för styrnings- och övervakningsuppgiften. I summan ingår inte sådan styrning som Folkpensionsanstalten har haft hand om redan före lagändringen. Avsikten är att finansiera förändringarna med separat statsfinansiering. I detta sammanhang föreskrevs dock inte särskilt om finansieringen.

Enligt 12 f § i lagen om Folkanstalten fördelas den del av Folkpensionsanstaltens verksamhetskostnader som inte orsakas av verkställigheten av förmåner fördelas som förmånsfondernas verksamhetskostnader i förhållande till kostnaderna för verkställigheten av förmånerna. De ersättningar som Folkpensionsanstalten betalar Skatteförvaltningen fördelas dock som förmånsfondernas verksamhetskostnader i förhållande till hur förmånsfonderna anlitar Skatteförvaltningens tjänster för uttagande och redovisning av premier och avgifter. De ovan avsedda övriga verksamhetskostnaderna för Folkpensionsanstalten finansieras på samma sätt som de verksamhetskostnader som orsakas av verkställigheten av förmåner. Bestämmelsen tillämpas dock inte på verksamhetskostnaderna för kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård, utan bestämmelser om finansieringen av kontaktpunkten finns i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013).

Eftersom Folkpensionsanstaltens nya styrnings- och övervakningsuppgift i fråga om biologiska läkemedel inte är en förmånsuppgift, bör fördelningen och finansieringen av verksamhetskostnaderna fastställas enligt 12 f § 1 och 2 mom. Finansieringen av verksamhetskostnaderna enligt 12 f § 1 och 2 mom. i lagen medför dock arbete för Folkpensionsanstalten, eftersom Folkpensionsanstalten årligen i samband med bokslutet ska fastställa statens andel av de verksamhetskostnader som betalas ur folkpensionsfonden enligt förordningarna om verkställigheten av Folkpensionsanstaltens verksamhetskostnader. Skillnaden mellan statens fastställda andel och de förskott som staten betalat beaktas i förskotten på verksamhetskostnaderna för det år som följer på fastställandet av bokslutet. Således ska Folkpensionsanstalten alltid senast 31.12. till social- och hälsovårdsministeriet återbetala skillnaden mellan statens fastställda andelar baserade på Folkpensionsanstaltens uppskattning för det aktuella året och de förskott som staten betalat, så att skillnaden inte blir kvar i Folkpensionsanstaltens bokslut för att därefter återbetalas till statens inkomster utan att den i stället är tillgänglig för Folkpensionsanstalten även året efter bokslutet.

Det är motiverat att ordna den finansiering som Folkpensionsanstalten behöver för att sköta den nya styrnings- och övervakningsuppgiften på motsvarande sätt som i finansieringen av kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård samt separera finansieringen från verksamhetskostnaderna för Folkpensionsanstaltens förmånsfonder. Eftersom det föreskrivs om Folkpensionsanstaltens nya styrnings- och övervakningsuppgift i lagen om elektroniska recept, vore det motiverat att i den också föreskriva om finansieringen av uppgiften.

2.4 Upphävande av bestämmelserna om teknisk anslutning

Lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) och vissa lagar som har samband med den trädde i kraft 1 januari 2020. I kapitel 5 i informationshanteringslagen regleras tekniska gränssnitt och elektroniska förbindelser. Syftet med lagen har varit att ersätta behovet av att särskilt i speciallagstiftningen föreskriva om tekniska anslutningar mellan myndigheter. I speciallagstiftningen finns dock fortfarande

bestämmelser om teknisk anslutning. Avsikten är att dessa avskaffas inom ramen för övergångsbestämmelserna i informationshanteringslagen. Bestämmelserna i informationshanteringslagen kommer under alla omständigheter att tillämpas i stället för speciallagstiftning efter utgången av övergångsperioden.

3 Mål

Ett mål för propositionen är att i enlighet med regeringsprogrammet genomföra de ändringar i förvaltningen och revisionen av Folkpensionsanstalten som föreslagits av den parlamentariska arbetsgruppen, som utredde behoven av att ändra lagstiftningen om Folkpensionsanstalten samt möjliggöra anlitande av Folkpensionsanstaltens tjänster för andra samhällsaktörer för att förbättra säkerheten och försörjningsberedskapen genom att föreskriva om Folkpensionsanstaltens handräckning.

Ett annat mål är att finansieringen för styrningen och övervakningen av förskrivningen av biologiska läkemedel så att den är åtskild från fördelningen och finansieringen av Folkpensionsanstaltens övriga verksamhetskostnader.

Målet för upphävandet av regleringen av tekniska gränssnitt är att harmonisera regleringen av tekniska gränssnitt genom att upphäva onödiga bestämmelser i speciallagarna.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att de lagstadgade uppgifterna för Folkpensionsanstaltens styrelse kompletteras med fastställande av Folkpensionsanstaltens strategi och beslut om ställföreträdare för den högsta ledningen. Eftersom styrelsen redan i dag fastställer strategin, är det fråga om att skriva in etablerad praxis i lagen. Överföringen av beslutanderätten i fråga om den högsta ledningens ställföreträdare medför i sin tur större flexibilitet i ordnandet av ställföreträdare för direktörerna.

I propositionen föreslås dessutom en ändring av bestämmelserna om valet av generaldirektör och direktörer samt mandatperiodens längd och antalet direktörer. Ändringarna harmoniserar regleringen av statens högsta ledning och stärker ställningen för Folkpensionsanstaltens styrelse. Ändringen av direktörernas och generaldirektörens anställningsförhållanden till visstidsanställningar gäller inte utnämningar som gjorts före lagens ikraftträdande. I stället för republikens president utnämns generaldirektören av Folkpensionsanstaltens fullmäktige på framställning av styrelsen, medan Folkpensionsanstaltens styrelse utnämner direktörerna. Inte heller därefter får ändring sökas i utnämningsbeslut.

I propositionen föreslås att det inte längre ska föreskrivas i lagen om Folkpensionsanstaltens delegation utan att Folkpensionsanstaltens styrelse kan tillsätta delegationer som den anser vara relevanta. Ändringen ökar styrelsens prövningsrätt i tillsättandet av delegationer.

Dessutom föreslås bestämmelser om Folkpensionsanstaltens möjlighet att ge handräckning.

Det föreslås att lagen om Folkpensionsanstalten och lagen om elektroniska recept (61/2007) ska ändras så att bestämmelserna om Folkpensionsanstaltens styrning och övervakning av förskrivningen av biologiska läkemedel flyttas från lagen om Folkpensionsanstalten till lagen om elektroniska recept.

I propositionen föreslås att bestämmelserna om tekniska anslutningar i lagarna om förmåner ska upphävas som onödiga, eftersom bestämmelser om tekniska gränssnitt finns i informationshanteringslagen, som är en allmän lag. Den föreslagna regleringen inverkar inte på regleringen av rätten till information.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Ändringen av finansieringen av Folkpensionsanstaltens styrning och övervakning av förskrivningen av biologiska läkemedel gör Folkpensionsanstaltens verksamhet smidigare och minskar det administrativa arbetet, men förslaget inverkar inte på verksamhetskostnaderna.

I övrigt uppskattas att propositionen endast medför små ekonomiska konsekvenser. Ändringarna av Folkpensionsanstaltens förvaltning är främst tekniska till sin natur. Bestämmelsen om handräckning är ny, men i genomförandet av den är det möjligt att utnyttja lösningar som utvecklats för Folkpensionsanstaltens egna behov.

Propositionen bedöms inte ha betydande konsekvenser för personalen.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Ändringarna av Folkpensionsanstaltens förvaltning är främst tekniska, och syftet med dem är att uppdatera lagstiftningen så att den motsvarar gällande praxis. Därför bedöms propositionen inte ha betydande konsekvenser för myndigheternas verksamhet. Ändringarna bedöms göra Folkpensionsanstaltens verksamhet något smidigare.

Förbudet mot ändringssökande i valet av Folkpensionsanstaltens högsta ledning innebär inte en ändring av nuläget ur sökandes perspektiv, eftersom det inte heller tidigare varit möjligt att söka ändring i utnämningsbeslut. Detta säkerställer också för sin del Folkpensionsanstaltens resultatbringande verksamhet samt verksamhetens kontinuitet och ordnandet av dem vid utnämningar.

Eftersom bestämmelsen om handräckning inte är förpliktande, kan Folkpensionsanstalten besluta om handräckning så att det inte äventyrar utförandet av Folkpensionsanstaltens andra lagstadgade uppgifter.

Avvecklingen av organet som består av revisorer som Folkpensionsanstaltens fullmäktige utsett inverkar inte på Folkpensionsanstaltens ställning i riksdagens övervakning enligt 36 §. De föreslagna ändringarna av revisionen av Folkpensionsanstalten medför dock behov av att ändra instruktionen för Folkpensionsanstaltens fullmäktige. I 3 § i den gällande instruktionen finns hänvisningar till revisionsorganet, som bör ändras så att den motsvarar den reviderade lagen.

4.2.3 Samhälleliga konsekvenser

I 19 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs om att det allmänna ska tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Genom att göra det möjligt för Folkpensionsanstalten att ge handräckning strävar man efter att säkerställa myndighetstjänster i alla förhållanden och utkomsten för personer i den mest utsatta ställningen.

I 21 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs om vars och ens rätt att få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet. Var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål

få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Beslut om tillsättande av en tjänst anses dock inte vara ett beslut som gäller rättigheter som avses i bestämmelsen. Sökande har inte subjektiv rätt att bli vald till en sökt tjänst (GrUU 52/2010 rd, GrUU 18/2011 rd, GrUU 6/2015 rd).

Förbudet mot ändringssökande i beslut om utnämning till Folkpensionsanstaltens högsta ledning är inte ett hinder för tillgodoseendet av rättigheten enligt 21 § 1 mom. i grundlagen. Det försämrar inte heller sökandes rättsliga ställning jämfört med nuläget, eftersom ändring enligt gällande lagstiftning inte kan sökas i beslut om utnämning av Folkpensionsanstaltens direktör eller generaldirektör som hör till republikens presidents behörighet. Sökanden kan fortfarande återopa extraordinarie förfaranden för ändringssökande.

5 Remissvar

Ett remissförfarande ordnades om utkastet till regeringens proposition 17.1–29.2.2024. Utlåtande begärdes av 14 parter, och dessutom kunde alla intresserade ge ett utlåtande via tjänsten Lausuntopalvelu.fi. Det kom in sammanlagt åtta utlåtanden. Utlåtanden gavs av Folkpensionsanstalten, Folkpensionsanstaltens fullmäktige samt Folkpensionsanstaltens styrelse, justitieministeriet, Republikens presidents kansli, Statens revisionsverk, finansministeriet och de grönas riksdagsgrupp. Alla remissinstanser understödde propositionen. Bland dem som gav utlåtanden fäste justitieministeriet uppmärksamhet vid motiveringen till lagförslaget när det gäller behörigheten att tillsätta tjänster i Folkpensionsanstaltens högsta ledning. Ministeriet ansåg att motiveringen till propositionen bör kompletteras med en rättslig bedömning av om beslut att utnämna FPA:s generaldirektör och övriga direktörer fortfarande ska omfattas av förbudet mot ändringssökande, då det föreslås att utnämningsbehörigheten ska överföras från republikens president till Folkpensionsanstaltens fullmäktige och styrelse. När det gäller förslaget till bestämmelsen om Folkpensionsanstaltens handräckning till en annan myndighet eller organisation ansåg justitieministeriet att dess omfattning bör preciseras.

I sina utlåtanden konstaterade Folkpensionsanstalten, Folkpensionsanstaltens fullmäktige och Folkpensionsanstaltens styrelse att de tidigare under beredningen lyft fram ändringsbehov relaterade till Folkpensionsanstaltens uppgifter samt rätt till information och behandling men att de dock inte införlivats i detta utkast till regeringens proposition. De påskyndade beredningen av dessa ändringsbehov.

I sina utlåtanden fäste Folkpensionsanstaltens fullmäktige, Statens revisionsverk, finansministeriet och de grönas riksdagsgrupp uppmärksamhet vid att den parlamentariska arbetsgruppens förslag till att stärka Statens revisionsverks (VTV) roll i uppföljningen av FPA:s verksamhet inte hade beaktats i utkastet till propositionen. De ansåg att VTV:s resultat- och ändamålsenlighetsgranskning samt rapportering bland annat skulle komplettera och förbättra olika aktörers tillgång till information. Den stöder också riksdagens budgetmakt och främjar utvecklingen av rutinerna och lagstiftningen. Folkpensionsanstaltens fullmäktige ansåg att det är viktigt att fortsätta beredningen av Folkpensionsanstaltens författningsrättsliga ställning.

De grönas riksdagsgrupp fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid att propositionen inte tar ställning till sammansättningen av Folkpensionsanstaltens styrelse. Gruppen ansåg att den så kallade kvoteringen av FPA:s styrelseledamöter bör slopas med undantag för företrädaren för social- och hälsovårdsministeriet.

Motiveringen till propositionen har kompletterats enligt justitieministeriets utlåtande. Likaså har de ändringsbehov av teknisk natur som Folkpensionsanstalten framställt i sitt utlåtande

beaktats i propositionen. Den fortsatta beredningen av regleringen av Folkpensionsanstalten håller på att komma i gång.

6 Specialmotivering

6.1 Lagen om Folkpensionsanstalten

5 §. Fullmäktiges uppgifter. Paragrafens 4 punkt ändras så att fullmäktige framöver ska utse en professionell ansvarig revisor för den årliga revisionen och en revisorssuppleant eller ett revisionssamfund. Ändringen anknyter till den parlamentariska arbetsgruppens förslag, enligt vilket revisorsorganet bestående av två professionella revisorer och riksdagsledamöter ska slopas.

7 §. Styrelsens uppgifter. Enligt paragrafens 1 mom. 7 punkt ska styrelsen anställa de ledande tjänstemännen i arbetsavtalsförhållande. Punkten preciseras så att styrelse ska anställa de ledande tjänstemännen i ledningsgruppen i arbetsavtalsförhållande. I behörighetsbeslutet som fastställts av styrelsen definieras vem som har behörighet att anställa en tjänsteman i arbetsavtalsförhållande. Enligt behörighetsbeslutet utnämner styrelsen resultatenheternas direktörer.

Till paragrafens 1 mom. fogas med en ny 11 punkt, enligt vilken styrelsen ska fastställa Folkpensionsanstaltens strategi. Fastställandet av strategin som en av styrelsens uppgifter motsvarar rådande praxis, men den har inte skrivits in i lagen.

Dessutom fogas till 1 mom. en ny 12 punkt, enligt vilken styrelsen ska besluta om ställföreträdare för den högsta ledningen. Ändringen leder till mer flexibla arrangemang i fråga om ställföreträdare för generaldirektören och direktörerna i synnerhet i situationer där både generaldirektören och dennes ställföreträdare samtidigt är förhindrade att sköta sitt uppdrag.

9 §. Generaldirektören och direktörerna. Enligt paragrafens rubrik har Folkpensionsanstalten utöver en generaldirektör dessutom direktörer. I lagen nämns inte minimiantalet direktörer, men pluralformen i rubriken har tolkats innebära minst två direktörer utöver generaldirektören. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras till att i högre grad motsvara det nya innehållet.

Paragrafens 1 mom. ändras så att Folkpensionsanstalten leds av generaldirektören och att Folkpensionsanstalten också kan ha andra direktörer. Således föreskrivs det inte om minimi- eller maximiantalet direktörer i lagen.

Till 2 mom. i paragrafen fogas bestämmelser om tillsättandet tjänsten som generaldirektör och direktör. Nuvarande 2 mom. blir 3 mom. och 3 mom. 4 mom..

För tydlighets skull kompletteras det ändrade 2 mom. på motsvarande sätt som i 6 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen med att tjänsterna ska förklaras lediga att sökas innan de tillsätts. Enligt 2 mom. utnämns generaldirektören av Folkpensionsanstaltens fullmäktige på framställning av Folkpensionsanstaltens styrelse. Övriga direktörer utnämns av Folkpensionsanstaltens styrelse. Dessutom blir generaldirektörens och direktörernas tjänster tidsbundna. Generaldirektörens mandatperiod är sju år och direktörernas är fem år. Ändringen harmoniserar mandatperioderna för statens högsta tjänster.

Besluten om antalet direktörer och valet av dem hör till samma helhet som besluten om ställföreträdare för anstaltens högsta ledning. Eftersom det föreslås att valet av övriga direktörer ska överföras till styrelsen, vore det naturligt att styrelsen även beslutar om antalet direktörer i

arbetsordningen. Ändringen medför flexibilitet och vid behov även möjlighet att reagera snabbt om det uppstår behov av att ändra antalet direktörer. Ändringen av utnämningsförfarandet för generaldirektören och direktörerna skulle också stärka styrelsens ställning och förtydliga Folkpensionsanstaltens ledningssystem samt inbördes förhållandena mellan styrelsen och den operativa ledningen.

Överföringen av behörigheten att utnämna generaldirektören och direktörerna från republikens president till fullmäktige och styrelsen medför behov av att avgöra om ändring framöver kan sökas i utnämningsbeslut med stöd av 59 § i statstjänstemannalagen. För att förtydliga det rättsliga läget föreskrivs det i lagens 9 § 2 mom. att utnämningsbeslut om Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer inte får överklagas.

Förbudet mot att överklaga beslut om utnämning av Folkpensionsanstaltens högsta ledning är ett undantag från den allmänna rätten att överklaga beslut om tillsättande av tjänster. Förbudet är dock motiverat för första med tanke på Folkpensionsanstalten självständiga ställning som en offentligrättslig inrättning. Enligt 36 § i grundlagen väljer riksdagen fullmäktige att övervaka Folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet enligt vad som närmare bestäms genom lag. Folkpensionsanstalten är således en självständig offentligrättslig inrättning, vars förvaltning och verksamhet övervakas av fullmäktige som väljs av riksdagen. Genom bestämmelsen i grundlagen och den bildade statsförfattningsrättsliga praxisen är Folkpensionsanstalten kopplad till riksdagens inflytandesfär. Fullmäktige ger årligen en berättelse om sin verksamhet till riksdagen. Övervakningen av fullmäktige anses utesluta eller begränsa andra statliga organs möjligheter att ingripa i Folkpensionsanstaltens verksamhet. Detta kan anses vara en motivering till att bevara förbudet mot att överklaga beslut om utnämning av Folkpensionsanstaltens direktörer.

För det andra talar de argument som tidigare använts för att motivera undantag från den allmänna rätten att anföra besvär över tjänsteutnämningsbeslut användas för att bevara förbudet mot anförande av besvär.

Enligt 59 § 2 mom. i statstjänstemannalagen får besvär inte anföras, om det är republikens president som har utnämningsbehörighet eller det är fråga om utnämning av statssekreterare, statssekreterarens kanslichef, kanslichef, understatssekreterare eller avdelningschef eller tjänstemän i en motsvarande tjänsteställning vid ministerier om vilket föreskrivs närmare genom statsrådets förordning eller utnämning av ämbetsverks chefer vid statsrådets allmänna sammanträde om vilket föreskrivs genom statsrådets förordning.

I fråga om denna undantagsbestämmelse har förvaltningsutskottet konstaterat att det innebär att till antalet få tjänsteutnämningar, som dock är viktiga, eftersom det är fråga om utnämning av statstjänstemannaledningen och centrala sakkunnigtjänstemän, fortfarande omfattas av förbudet mot ändringssökande. Förvaltningsutskottet motiverade också förbudet mot ändringssökande med att de utnämningsbeslut som fattas av statsrådets allmänna sammanträde gäller tjänster som har särskild betydelse för ledning av och planmässig verksamhet inom statsförvaltningen, vilket innebär att införandet av besvärsrätt och den tid som går åt till besvärprocesser kan försvåra utförandet av statsförvaltningens lagfästa uppgifter. Vidare ansåg utskottet att möjligheten att överklaga beslut också kan påverka rekryteringen till statsförvaltningen negativt, framför allt i de fall där det kan finnas behöriga sökande också bland andra personer än sådana som redan innehar ordinarie statliga tjänster. Det är ett personalpolitiskt mål i statsförvaltningen att rörligheten mellan offentlig och privat sektor ska öka och att staten uppfattas som en attraktiv arbetsgivare (se FvUB 8/2018 rd).

På samma sätt som de tjänster som avses i 59 § 2 mom. i statstjänstemannalagen bör även Folkpensionsanstaltens direktörstjänster betraktas som särskilt viktiga för ledning av och planmässig verksamhet inom statsförvaltningen. Den tid som går åt till besvärprocesser i fråga om utnämning av Folkpensionsanstaltens direktör kan medföra osäkerhet i skötandet av Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter som går ut på att administrera och utveckla och verkställa det för samhällets välfärd centrala systemet för social trygghet. Den osäkerhet som besvärmöjligheten i tjänsteutnämningar medför kan också ha en negativ effekt med tanke på dessa tjänsters attraktivitet ur sökandenas perspektiv.

Besvärsrätten förbättrar inte heller ändringssökandes rättsliga ställning i någon högre grad. Om besvärmöjligheten införs kommer en domstol att utreda de rättsliga förutsättningarna för utnämning men inte vem som borde utses till tjänsten, om utnämningen konstateras strida mot lagen. Om en utnämning är rättsligt motiverad, kan domstolen inte upphäva utnämningsbeslutet. Även om domstolen upphävde en tjänsteutnämning på grund av besvär, skulle prövningen av utnämningen tillbakavisas till den myndighet till vars uppgifter utnämningen av en person till denna tjänst hör. Då skulle tjänstetillsättningsprocessen starta om från början. Det kan leda till att någon annan sökande än den ändringssökande utnämns till tjänsten. (se också RP 77/2017 rd)

Sökanden kan fortfarande åberopa extraordinarie förfaranden för ändringssökande. Dessutom tryggar lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986, jämställdhetslagen) och diskrimineringslagen (1325/2014) jämställdhet och likabehandling när tjänster söks. Jämställdhetslagen förbjuder diskriminering på grund av kön samt diskrimineringslagen på grund av diskriminering på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilde som person. I 11 § i jämställdhetslagen och 23 § i diskrimineringslagen föreskrivs om diskriminerades rätt till gottgörelse.

12 §. *Delegationen för Folkpensionsanstalten.* Paragrafens 1 mom. ändras så att styrelsen kan tillsätta delegationer som den anser vara relevanta och som har till uppgift att främja och utveckla samarbetet mellan de myndigheter och sammanslutningar som deltar i verkställigheten när det gäller social trygghet samt beaktandet av serviceanvändarnas synpunkter.

Ändringen innebär att tillsättandet av den obligatoriska delegationen för Folkpensionsanstalten slopas, vilket möjliggör en friare utveckling av delegationsverksamheten, eftersom styrelsen då kan pröva hurdana delegationer den tillsätter. Beaktandet av myndigheter och samarbetsparter kan genomföras via andra relevanta delegationer. Sjukförsäkringsdelegationen och socialmedicinska delegationen, om vilka föreskrivs i sjukförsäkringslagen (1224/2004), är fortfarande lagstadgade efter ändringen.

Paragrafens rubrik ändras till att motsvara det ändrade innehållet i bestämmelsen.

12 f §. *Fördelning och finansiering av övriga verksamhetskostnader.* Enligt den gällande paragrafens 1 mom. fördelas den del av Folkpensionsanstaltens verksamhetskostnader som inte orsakas av verkställigheten av förmåner som förmånsfondernas verksamhetskostnader i förhållande till kostnaderna för verkställigheten av förmånerna. De ersättningar som Folkpensionsanstalten betalar Skatteförvaltningen fördelas dock som förmånsfondernas verksamhetskostnader i förhållande till hur förmånsfonderna anlitar Skatteförvaltningens tjänster för uttagande och redovisning av premier och avgifter. Enligt paragrafens 2 mom. finansieras Folkpensionsanstaltens övriga verksamhetskostnader enligt 1 mom. på samma sätt som de verksamhetskostnader som orsakas av verkställigheten av förmåner. Enligt paragrafens

3 mom. tillämpas ovan nämnda bestämmelser inte på verksamhetskostnaderna för kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård. Bestämmelser om finansieringen av kontaktpunkten finns i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

En ny uppgift för Folkpensionsanstalten sedan den 1 januari 2023 är att med stöd av lagen om elektroniska recept styra och övervaka att läkemedelsförskrivare fullgör sin skyldighet att förskriva det förmånligaste biologiska läkemedlet. Avsikten är att finansiera den nya uppgiften med separat statsfinansiering.

Det föreslås att 3 mom. i paragrafen ändras så att vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. om verksamhetskostnader för styrning och övervakning av förskrivning av biologiska läkemedel inte är tillämpliga, utan bestämmelser om finansiering av uppgiften finns i lagen om elektroniska recept. Om finansieringen av Folkpensionsanstaltens nya uppgift föreskrivs då på motsvarande sätt som om finansieringen av kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård, dvs. så att finansieringen åtskiljs från fördelningen och finansieringen av Folkpensionsanstaltens övriga verksamhetskostnader. Inga ändringar föreslås för paragrafens 1 och 2 mom.

18 §. Revision. Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket Folkpensionsanstaltens revisor och dennes suppleant ska vara CGR- eller OFGR-revisorer. Om en revisionssammanslutning väljs till revisor behöver en revisorssuppleant inte väljas. Då ska den huvudansvariga revisorn och dennes ersättare vara en CGR- eller OFGR-revisor. Till paragrafen fogas dessutom ett nytt 4 mom., enligt vilket revisorn samtidigt är övervakningsrevisor för Folkpensionsanstalten. Bestämmelserna följer den parlamentariska arbetsgruppens förslag, enligt vilket revisorsorganet bestående av två professionella revisorer och riksdagsledamöter ska slopas.

För närvarande finns det ingen bestämmelse i lagen om den maximala mandatperioden för revisorn för Folkpensionsanstalten. Därför fogas ett nytt 5 mom. till paragrafen, enligt vilket revisorns mandatperiod eller sammanlagda mandatperioder i en följd får uppgå till högst sex år. Efter den maximala mandattiden får revisorn på nytt delta i revisionen av Folkpensionsanstalten tidigast två år från det att revisionsuppdraget upphörde. Om en revisionssammanslutning har valts till revisor ska begränsningen emellertid inte tillämpas på revisionssammanslutningen utan endast på den huvudansvariga revisorn.

22 b §. Handräckning av Folkpensionsanstalten. Paragrafen är ny. I paragrafens 1 mom. föreskrivs att Folkpensionsanstalten kan på begäran ge handräckning till andra myndigheter eller organisationer som är förhindrade att utföra en lagstadgad offentlig förvaltningsuppgift. Handräckningen ska anknyta till Folkpensionsanstaltens uppgifter enligt 2 § i denna lag. Handräckningen får inte störa skötseln av Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter.

Bestämmelsen säkerställer att Folkpensionsanstalten inom ramen för sina befogenheter kan bistå en annan myndighet eller organisation, om den är förhindrad att sköta sina lagstadgade offentliga förvaltningsuppgifter. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa myndighetsverksamhetens kontinuitet i allvarliga störnings- eller krissituationer, där tröskeln för att tillämpa beredskapslagen inte överskrids. Handräckning kan bli aktuellt om en myndighets informationssystem slutar att fungera på grund av till exempel en cyberattack eller ett elavbrott.

Folkpensionsanstaltens handräckning kan anknyta till motsvarande uppgifter som Folkpensionsanstalten sköter enligt 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten kan ge handräckning till exempel genom att erbjuda en annan myndighet

eller organisation relevant utrustning, lokaler eller personal vid störningar i dataskyddssystem, informationshantering, utbetalningssystem för förmåner eller betalningstjänster relaterade till verkställighet av den sociala tryggheten.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om kraven på innehållet i en begäran om handräckning. Enligt bestämmelsen ska en begäran om handräckning specificeras och av den ska framgå de omständigheter som räknas upp i momentet. I begäran ska det anges för vilket uppdrag handräckning begärs samt hur brådskande uppdraget är, uppdragets tidpunkt och uppskattade varaktighet. Dessutom ska begäran innehålla en motiverad bedömning av den personal och utrustning som krävs för att uppdraget ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt. Av begäran ska också framgå de omständigheter som begäran baserar sig på och deras tillämplighet på förutsättningarna för handräckning enligt paragrafen och de konkreta förutsättningarna för nyttjande av handräckning. Med andra ord ska de rättsliga grunderna för begäran framgå på ett tillräckligt sätt av begäran.

I 3 mom. föreskrivs det om den skriftliga formen för begäran om handräckning, som är huvudregeln. Bestämmelsen gör det dock också möjligt att göra begäran muntligt, om det är nödvändigt på grund av att ärendet är brådskande. Också en muntlig begäran ska utan dröjsmål göras skriftligen i efterhand.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs att beslut om handräckning fattas av generaldirektören.

6.2 Lagen om elektroniska recept

24 c §. *Finansiering av styrnings- och övervakningsuppgiften i fråga om förskrivning av biologiska läkemedel.* Till lagen fogas en ny paragraf, som reglerar finansieringen av Folkpensionsanstaltens nya styrnings- och övervakningsuppgift relaterad till förskrivning av biologiska läkemedel. Enligt paragrafen finansierar staten kostnaderna som styrnings- och övervakningsuppgiften i fråga om förskrivning av biologiska läkemedel orsakar för Folkpensionsanstalten. Dessa medel fördelas inte som omkostnader för Folkpensionsanstaltens förmånsfonder. Finansieringen gäller inte sådan styrning som Folkpensionsanstalten utfört innan den nya uppgiften börjar.

6.3 Sjukförsäkringslagen

19 kap. Bestämmelser om erhållande och utlämnande av uppgifter

7 §. *Uppgifter till Skatteförvaltningen för uppbörden av sjukförsäkringspremier och sjukförsäkringsavgifter.* Det föreslås att 2 mom. upphävs, eftersom lagen om informationshantering på allmän lagnivå innehåller bestämmelser om användning av tekniska gränssnitt. Momentet är således onödigt. Upphävandet av momentet påverkar inte bestämmelserna om tillgång till information, utan är av teknisk karaktär.

Bestämmelserna om tekniska gränssnitt och elektroniska förbindelser tillämpas redan på informationssystem som anskaffats efter att lagen trädde i kraft. I fråga om informationssystem som skaffats innan lagen trädde i kraft är, enligt övergångsbestämmelserna, tidsgränsen för tillämpande av bestämmelserna i lagen om informationshantering den 1 januari 2024.

10 §. *Teknisk anslutning.* Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 7 § 2 mom. i samma kapitel.

6.4 Lagen om allmänt bostadsbidrag

46 §. Teknisk anslutning. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.5 Lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

48 §. Teknisk anslutning. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.6 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

13 kap. Bestämmelser om erhållande och utlämnande av uppgifter

5 §. Teknisk anslutning. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.7 Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

24 a §. Teknisk anslutning. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.8 Barnbidragslagen

16 a §. Teknisk anslutning. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.9 Lagen om underhållsstöd

37 §. Teknisk anslutning. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.10 Lagen om moderskapsunderstöd

14 a §. Teknisk anslutning. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.11 Militärunderstödslagen

22 d §. Teknisk anslutning. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.12 Lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner

62 §. Teknisk anslutning. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.13 Lagen om handikappförmåner

45 a §. *Teknisk anslutning.* Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.14 Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

22 e §. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

22 g §. Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 22 e §.

6.15 Lagen om vuxenutbildningsförmåner

29 §. *Sekretessbestämmelser.* Det föreslås att paragrafens 2 mom. ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.16 Lagen om pensionsstöd

22 §. *Bestämmelser om förfarandet i fråga om pensionsstöd och ändringssökande.* Hänvisningen till teknisk anslutning i paragrafen ska slopas som onödig. Informationshanteringslagen innehåller bestämmelser om användning av tekniska gränssnitt på allmän lagnivå.

6.17 Folkpensionslagen

13 kap. Erhållande, utlämnande och hemlighållande av uppgifter

94 §. *Teknisk anslutning.* Det föreslås att paragrafen ska upphävas på samma grunder som 19 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna ska träda i kraft så snart som möjligt.

18 § 3–5 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten tillämpas på den första räkenskapsperioden som börjar efter lagens ikraftträdande.

Lagens 9 § 2 mom. tillämpas inte på tjänsteförhållanden som börjat innan denna lag trätt i kraft. Den nuvarande generaldirektörens och direktörernas tjänsteförhållanden gäller fortfarande tills vidare. Förslaget försämrar således inte den nuvarande generaldirektörens eller direktörernas ställning.

8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 36 § 1 mom. i grundlagen väljer riksdagen fullmäktige för att övervaka Folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet enligt vad som närmare bestäms genom lag. Närmare bestämmelser bland annat om antalet fullmäktige, suppleanter och uppgifter utfärdas genom lag (RP 1/1998 rd, s. 90).

Grundlagsutskottet har ansett att grundlagens 36 § 1 mom. kräver att fullmäktige genom lagen ges uppdrag och kompetens som gör det möjligt för dem att faktiskt bedriva en reell övervakning (GrUU 7/2001 rd, s. 2). Enligt grundlagsutskottet bör övervakningen ses i ett brett perspektiv i detta sammanhang. Grundlagen bör anses referera till en strävan att garantera riksdagen adekvata påverkansmöjligheter visavi Folkpensionsanstalten (GrUU 7/2001 rd, s. 3). Till exempel överföringen av befogenheten att fastställa Folkpensionsanstaltens arbetsordning från fullmäktige till Folkpensionsanstaltens styrelse har i grundlagsutskottets ställningstaganden ansetts vara en sådan ändring av lednings- och övervakningsförhållanden som inte inverkar på förslagens behandlingsordning (GrUU 22/2007 rd, s. 2).

Det föreslås att 5 § 4 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten ändras så att organet som består av revisorer utsedda av Folkpensionsanstaltens fullmäktige ska slopas. Framöver ska fullmäktige utse en revisor och vid behov en revisorssuppleant för att granska Folkpensionsanstaltens bokföring, bokslut och förvaltning. Framställningen anknyter till förslaget att slopa revisorsorganet av den parlamentariska arbetsgruppen som utredde behoven av att ändra Folkpensionsanstaltens förvaltning. Slopandet av organet undanröjer överlappande verksamheter. Folkpensionsanstaltens granskningskommitté och internrevision bevaras i sin nuvarande form. Även framöver rapporterar internrevisionen regelbundet till granskningskommittén. Dessutom rapporterar internrevisionen och övervakningsrevisorn framöver direkt till Folkpensionsanstaltens fullmäktige. Framställningen förändrar inte arten av fullmäktiges nuvarande uppdrag och försvagar inte riksdagens övervaknings- och påverkansmöjligheter.

Enligt föreslagna ändrade 9 § 2 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten får beslut om utnämning av den högsta ledningen inte överklagas genom besvär. När befogenheten att utnämna den högsta ledningen överförs från republikens president till Folkpensionsanstaltens fullmäktige och styrelse är undantaget avseende möjligheten att anföra besvär över beslut om utnämning till tjänsteförhållande enligt 59 § 2 mom. 1 punkten i statstjänstemannalagen inte längre tillämpligt. Den föreslagna bestämmelsen om besvärsförbud förtydligar det rättsliga läget, möjliggör resultatbringande rekrytering för Folkpensionsanstalten, medför säkerhet i skötseln av tjänster och förbättrar Folkpensionsanstaltens rekryteringsmöjligheter.

Bestämmelsen som begränsar rätten till ändringssökande har betydelse med tanke på rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen. Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Rätten att söka ändring som hör till garantierna för en rättvis rättegång och god förvaltning ska enligt 21 § 2 mom. i grundlagen tryggas genom lag. Likaså förutsätter artikel 6.1 i Europakonventionen och artikel 14 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter rätten till rättegång i varje situation som avses i konventionsbestämmelserna.

Rätten att söka ändring är huvudregeln enligt grundlagen, men den hindrar inte att man lagstiftar om obetydliga undantag från den, så länge undantagen inte rubbar rättighetens ställning som huvudregel eller i något enskilt fall äventyrar individens rättsskydd (t.ex. GrUU 68/2014 rd, s. 3, GrUU 59/2014 rd, s. 2 och 4—5). De begränsningar i rätten att söka ändring som är tillåtliga med tanke på grundlagen kan skrivas in i lagen i form av specifika förbud mot överklagande (GrUU 20/2005 rd, s. 8.).

Dessutom anser grundlagsutskottet att vilken som helst för den enskilde positiv myndighetsåtgärd är inte ett beslut som gäller den enskildes rätt i den mening som avses i 21 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagen utgår från att lagstiftningen innefattar ett tillräckligt exakt kriterium för att det uppkommer en relation mellan den enskilde och det allmänna som kan

betraktas som en rättighet (GrUU 51/2010 rd, s. 2, GrUU 42/2010 rd, s. 4, GrUU 16/2000 rd, s. 4–5, GrUU 12/1997 rd, s. 1). En sådan grund uppstår i allmänhet inte om en förmån eller tjänst är helt och hållet beroende av myndighetens prövning, till buds stående anslag eller till exempel planer (GrUU 63/2010 rd, s. 2, GrUU 16/2000 rd, s. 4). Även då kan besvärsmotivet vara motiverad för att övervaka om myndigheternas saklighet och övriga opartiskhet (GrUU 10/2009 rd, s. 4, GrUU 46/2002 rd, s. 9).

I grundlagsutskottets praxis har utnämning till en tjänst inte betraktats som en subjektiv rättighet som skulle involvera rätt att få ärendet behandlat i domstol enligt 21 § i grundlagen och artikel 6.1 i Europakonventionen. Enligt etablerad tolkningspraxis anses tjänsteutnämningar dock inte vara en rättighet i den bemärkelsen att en person har subjektiv rätt att bli utnämnd till den tjänst han eller hon söker. Även högsta förvaltningsdomstolen har i sitt beslut HFD 2011:39 ansett att besvärsförbudet inte uppenbart stred mot grundlagen och inte heller mot människorättskonventionens bestämmelse om rätten att vända sig till domstol. Å andra sidan har grundlagsutskottet konstaterat att utnämningsbeslut inte skiljer sig så mycket från andra förvaltningsbeslut att man inte skulle kunna utsträcka överklaganderätten även till dem. Utnämningsbeslut påverkar den sökandes rättsliga ställning i hög grad (GrUU 51/2010 rd, s. 2–3, GrUU 42/2017 rd, s. 3–4).

Det allmänna besvärsförbudet enligt statstjänstemannalagen upphävdes genom lagen om ändring av statstjänstemannalagen (177/2013), men besvärsmotivet utsträcktes inte till beslut om utnämning till tjänster och tjänsteförhållanden. Begränsningen av besvärsmotivet påverkade inte lagstiftningsordningen för propositionen, grundlagsutskottet uppmanade förvaltningsutskottet att överväga om överklaganderätten kunde utsträckas till att även gälla utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande. (GrUU 18/2011 rd, s. 2).

Det blev även möjligt att i regel överklaga beslut om att utnämna statstjänstemän i och med lagen om ändring av statstjänstemannalagen (883/2018). I sitt utlåtande om regeringens proposition (RP 77/2017 rd) fäste grundlagsutskottet uppmärksamhet vid att före lagändringen kunde extraordinärt ändringssökande leda till att ett utnämningsbeslut upphävdes, i förhållande till vilket andra garantier för rättstryggheten mindre effektiva. Utskottet ansåg att det i sig var klart att principerna för den grundläggande rättigheten till rättsskydd i grundlagens 21 § skulle tillgodoses bättre om besvärsförbudet upphävdes, även om begränsningen av besvärsmotivet inte förutsatte behandling i grundlagsordning. Enligt utskottet kunde det tidigare omfattande besvärsförbudet mot tjänsteutnämningsbeslut inte anses stå i strid med grundlagen, och därför ansågs inte heller det föreslagna mer begränsade besvärsförbudet i statstjänstemannalagen strida mot grundlagen. (GrUU 42/2017 rd).

Utnämningsbesluten av republikens president omfattades dock fortfarande av besvärsförbudet trots det allmänna besvärsförbudet mot statsförvaltningens utnämningsbeslut upphävdes. Enligt regeringens proposition uppgick antalet sådana beslut till ca 170 om året (RP 77/2017 rd, s. 20). När det gäller utnämningsbeslut som fattas av presidenten ansåg utskottet däremot att ett fortsatt besvärsförbud betyder att man håller fast vid den doktrin som hänför sig till presidentens konstitutionella ställning och enligt vilken beslut av presidenten som gäller tjänstemäns rättsliga ställning utgör mindre undantag från rättsskyddsgarantierna i grundlagens 21 § och rätten att söka ändring därför inte behöver utsträckas till dem (GrUU 42/2017 rd, s. 4).

Besvärsförbudet mot beslut om utnämning av Folkpensionsanstaltens direktörer och generaldirektör är ett litet specificerat undantag från huvudregeln för rätten att söka ändring. Ett motsvarande litet undantag är till exempel beslut som hör till bankfullmäktiges utnämningsbehörighet i 33 c § 1 mom. 1 punkten i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998). Det nu föreslagna besvärsförbudet hänför sig till tjänsteutnämningsbeslut som

enligt etablerad tolkningspraxis inte är beslut som gäller individens rättigheter enligt 21 § 1 mom. i grundlagen och som ska kunna behandlas av ett oavhängigt rättskipningsorgan. I utnämningsärenden tryggas individens rättigheter fortfarande av extraordinära rättsmedel för ändringssökande samt rättsmedlen enligt jämställdhetslagen och diskrimineringslagen.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) 5 § 4 punkten, 7 § 1 mom., 9 §, rubriken för 12 § och 12 § 1 mom. samt 12 f § 3 mom., av dem 7 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1192/2003 och 1342/2007, 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1342/2007 samt 12 f § 3 mom. sådant det lyder i lag 1201/2013, och
fogas till 18 § ett nytt 3–5 mom. och till lagen en ny 22 b § som följer:

5 §

Fullmäktiges uppgifter

Fullmäktige ska

4) utse en revisor och vid behov en revisorssuppleant för att granska Folkpensionsanstaltens bokföring, bokslut och förvaltning,

7 §

Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder och utvecklar Folkpensionsanstaltens verksamhet. Styrelsen ska utöver annat

- 1) årligen fastställa en verksamhets- och ekonomiplan för anstalten,
- 2) årligen upprätta en verksamhetsberättelse och ett bokslut för anstalten,
- 3) fastställa anstaltens arbetsordning, i vilken meddelas närmare bestämmelser om förvaltningen och om behandlingen av ärenden,
- 4) besluta om allmänna principer för placeringen av anstaltens medel,
- 5) besluta om köp och försäljning av fast egendom,
- 6) besluta om arbetsfördelningen mellan generaldirektören och direktörerna,
- 7) anställa de ledande tjänstemännen i ledningsgruppen i arbetsavtalsförhållande,
- 8) fastställa generaldirektörens och de övriga direktörernas löneförmåner och andra förmåner,
- 9) fastställa grunderna för tjänstemännens löner, arbetstid, semester och resekostnadsersättningar,
- 10) avgöra andra frågor av principiell natur eller annars viktiga ärenden,
- 11) fastställa Folkpensionsanstaltens strategi;
- 12) besluta om ställföreträdare för den högsta ledningen.

9 §

Högsta ledningen

Folkpensionsanstalten leds av generaldirektören. Folkpensionsanstalten kan också ha andra direktörer.

Generaldirektörens tjänst och direktörstjänster ska förklaras lediga att sökas innan de tillsätts. Generaldirektören utnämns av fullmäktige på framställning av styrelsen. Generaldirektörens mandatperiod är sju år. Övriga direktörer utnämns av styrelsen. Direktörernas mandatperiod är fem år. Ett beslut om utnämning av generaldirektören eller en direktör får inte överklagas genom besvär.

Bestämmelser om generaldirektörens och direktörernas behörighetsvillkor utfärdas genom förordning av statsrådet. Statsrådet kan av särskilda skäl bevilja dispens från de behörighetsvillkor som anges genom förordning.

Generaldirektören svarar för Folkpensionsanstaltens strategiska planering samt dess operativa ledning och utveckling, för föredragningen av ärenden för styrelsen och verkställandet av styrelsens beslut, samt utarbetar en arbetsordning som styrelsen fastställer.

12 §

Folkpensionsanstaltens delegationer

Folkpensionsanstaltens styrelse kan tillsätta delegationer som har till uppgift att främja och utveckla samarbetet mellan de myndigheter och sammanslutningar som deltar i verkställigheten när det gäller social trygghet samt beaktandet av serviceanvändarnas synpunkter.

12 f §

Fördelning och finansiering av övriga verksamhetskostnader

Vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. tillämpas dock inte på verksamhetskostnaderna för kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård och inte heller på verksamhetskostnader för styrnings- och övervakningsuppgiften i fråga om förskrivning av biologiska läkemedel enligt lagen om elektroniska recept (61/2007). Bestämmelser om finansieringen av kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård finns i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013). Bestämmelser om finansieringen av Folkpensionsanstaltens styrnings- och övervakningsuppgift i fråga om förskrivning av biologiska läkemedel finns i lagen om elektroniska recept.

18 §

Revision

Revisorn och dennes suppleant ska vara CGR- eller OFGR-revisorer. Om en revisionssammanslutning väljs till revisor behöver en revisorssuppleant inte väljas. Då ska den huvudansvariga revisorn och dennes ersättare vara en CGR- eller OFGR-revisor.

Revisorn är samtidigt övervakningsrevisor för Folkpensionsanstalten.

Revisorns mandatperiod eller sammanlagda mandatperioder i en följd får uppgå till högst sex år. Efter den maximala mandattiden får revisorn på nytt delta i revisionen av

Folkpensionsanstalten tidigast två år från det att revisionsuppdraget upphörde. Om en revisionssammanslutning har valts till revisor, tillämpas detta moment endast på den huvudansvariga revisorn.

22 b §

Handräckning av Folkpensionsanstalten

Folkpensionsanstalten kan på begäran ge handräckning till andra myndigheter eller organisationer som är förhindrade att utföra en lagstadgad offentlig förvaltningsuppgift. Handräckningen ska anknyta till Folkpensionsanstaltens uppgifter enligt 2 §. Handräckningen får inte störa skötseln av Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter.

En begäran om handräckning ska specificeras och av den ska framgå

- 1) för vilket uppdrag handräckning begärs,
- 2) hur brådskande uppdraget är, uppdragets tidpunkt och uppskattade varaktighet,
- 3) en motiverad bedömning av den personal och utrustning som krävs för att uppdraget ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt,
- 4) grunderna för begäran.

En begäran om handräckning ska göras skriftligen. En begäran kan göras muntligen, om det är nödvändigt på grund av att ärendet är brådskande. En muntlig begäran ska utan dröjsmål också göras skriftligen.

Beslut om handräckning fattas av generaldirektören.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 9 § 2 mom. tillämpas inte på anställningsförhållanden som inletts före ikraftträdandet av denna lag. Lagens 18 § 3–5 mom. tillämpas från den första räkenskapsperioden som börjar efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av lagen om elektroniska recept

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om elektroniska recept (61/2007) en ny 24 c § som följer:

24 c §

Finansiering av styrnings- och övervakningsuppgiften i fråga om förskrivning av biologiska läkemedel

Staten finansierar kostnaderna som styrnings- och övervakningsuppgiften i fråga om förskrivning av biologiska läkemedel orsakar för Folkpensionsanstalten. Dessa medel fördelas inte som omkostnader för Folkpensionsanstaltens förmånsfonder.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 22 § i lagen om pensionsstöd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om pensionsstöd (1351/2016) 22 §, sådan den lyder i lag 225/2020, som följer:

22 §

Bestämmelser om förfarandet i fråga om pensionsstöd och ändringssökande

På pensionsstöd som verkställs av Folkpensionsanstalten tillämpas det som i lagen om garantipension föreskrivs i fråga om meddelande av beslut, dröjsmålsförhöjning och dröjsmålstid, erhållande, utlämnande och hemlighållande av uppgifter, begränsning av den registrerades rätt, användning av uppgifter, återbetalning av förmåner som betalats efter att en person har avlidit, återkrav och preskription av fordran som återkrävs samt rättelse av beslut, förfarandet vid ändringssökande och undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om upphävande av 19 kap. 7 § 2 mom. och 10 § i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 19 kap. 7 § 2 mom. och 10 §, sådana de lyder, 19 kap. 7 § 2 mom. i lag 513/2010 och 10 § delvis ändrad i lag 1319/2018.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om upphävande av 48 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) 48 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1154/2007.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om upphävande av 13 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 13 kap. 5 §.

2 §
Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om upphävande av 46 § i lagen om allmänt bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Genom denna lag upphävs i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) 46 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag

om upphävande av 24 a § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 24 a §, sådan den lyder i lag 693/2002.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

9.

Lag

om upphävande av 16 a § i barnbidragslagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i barnbidragslagen (796/1992) 16 a §, sådan den lyder i lag 694/2002.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om upphävande av 37 § i lagen om underhållsstöd

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Genom denna lag upphävs i lagen om underhållsstöd (580/2008) 37 §.

Denna lag träder i kraft den 20 . 2 §

11.

Lag

om upphävande av 14 a § i lagen om moderskapsunderstöd

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen om moderskapsunderstöd (477/1993) 14 a §, sådan den lyder i lag 695/2002.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

12.

Lag

om upphävande av 22 d § militärunderstödslagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i militärunderstödslagen (781/1993) 22 d §, sådan den lyder i lag 690/2002.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

13.

Lag

**om upphävande av 62 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och
rehabiliteringspenningförmåner**

I enlighet med riksdagens beslut

1 §
Genom denna lag upphävs i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och
rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) 62 §.

2 §
Denna lag träder i kraft den 20 . _____

14.

Lag

om upphävande av 45 a § i lagen om handikappförmåner

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen om handikappförmåner (570/2007) 45 a §, sådan den lyder i lag 1331/2011.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

15.

Lag

om upphävande av 29 § 2 mom. i lagen om vuxenutbildningsförmåner

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs i lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000) 29 § 2 mom.

2 §
Denna lag träder i kraft den 20 . _____

16.

Lag

om upphävande av 22 e och 22 g § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) 22 e och 22 g §, sådana de lyder, 22 e § i lagarna 542/2012 och 522/2018 samt 22 g § i lagarna 363/2006 och 522/2018.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

17.

Lag

om upphävande av 94 § i folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i folkpensionslagen (568/2007) 94 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1151/2007.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 18 april 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

1.

Lag

om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) 5 § 4 punkten, 7 § 1 mom., 9 §, rubriken för 12 § och 12 § 1 mom. samt 12 f § 3 mom., av dem 7 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1192/2003 och 1342/2007, 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1342/2007 samt 12 f § 3 mom. sådant det lyder i lag 1201/2013, och
fogas till 18 § ett nytt 3–5 mom. och till lagen en ny 22 b § som följer:

Gällande lydelse

5 §

Fullmäktiges uppgifter

Fullmäktige skall

1) övervaka Folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet med beaktande bland annat av kvaliteten på anstaltens tjänster och tillgången till dem,

2) förordna styrelseledamöterna och fastställa deras arvode,

3 punkten har upphävts genom L 21.12.2007/1342.

4) utse ett behövligt antal revisorer och revisorssuppleanter, av vilka minst två revisorer och revisorssuppleanter ska vara CGR- eller OFGR-revisorer, samt fastställa en instruktion för dem,

5) på framställning av styrelsen fastställa grunderna för anstaltens bokslut,

6) fastställa anstaltens bokslut och besluta om beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen, samt

7) årligen avge en berättelse över sin verksamhet till riksdagen.

Föreslagen lydelse

5 §

Fullmäktiges uppgifter

Fullmäktige ska

4) utse *en revisor och vid behov en revisorssuppleant för att granska Folkpensionsanstaltens bokföring, bokslut och förvaltning.*

Gällande lydelse

7 §

Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder och utvecklar Folkpensionsanstaltens verksamhet. Styrelsen skall utöver annat

- 1) årligen fastställa en verksamhets- och ekonomiplan för anstalten,
- 2) årligen upprätta verksamhetsberättelse och bokslut för anstalten,
- 3) fastställa anstaltens arbetsordning, i vilken meddelas närmare bestämmelser om förvaltningen och om behandlingen av ärenden,
- 4) besluta om allmänna principer för placeringen av anstaltens medel,
- 5) besluta om köp och försäljning av fast egendom,
- 6) besluta om arbetsfördelningen mellan generaldirektören och direktörerna,
- 7) anställa de ledande tjänstemännen i arbetsavtalsförhållande,
- 8) fastställa generaldirektörens och de övriga direktörernas löneförmåner och andra förmåner,
- 9) fastställa grunderna för tjänstemännens löner, arbetstid, semester och resekostnadsersättningar, samt
- 10) avgöra andra frågor av principiell natur eller annars viktiga ärenden.

Styrelsen kan överföra behörighet på generaldirektören, direktörerna samt tjänstemännen.

9 §

Generaldirektören och direktörerna

Folkpensionsanstalten har en generaldirektör och högst fem direktörer, vilka republikens president utnämner på framställning av fullmäktige. Republikens president förordnar en av direktörerna till ställföreträdare för generaldirektören.

Föreslagen lydelse

7 §

Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder och utvecklar Folkpensionsanstaltens verksamhet. Styrelsen ska utöver annat

- 1) årligen fastställa en verksamhets- och ekonomiplan för anstalten,
- 2) årligen upprätta en verksamhetsberättelse och ett bokslut för anstalten,
- 3) fastställa anstaltens arbetsordning, i vilken meddelas närmare bestämmelser om förvaltningen och om behandlingen av ärenden,
- 4) besluta om allmänna principer för placeringen av anstaltens medel,
- 5) besluta om köp och försäljning av fast egendom,
- 6) besluta om arbetsfördelningen mellan generaldirektören och direktörerna,
- 7) anställa de ledande tjänstemännen i *ledningsgruppen* i arbetsavtalsförhållande,
- 8) fastställa generaldirektörens och de övriga direktörernas löneförmåner och andra förmåner,
- 9) fastställa grunderna för tjänstemännens löner, arbetstid, semester och resekostnadsersättningar,
- 10) avgöra andra frågor av principiell natur eller annars viktiga ärenden,
- 11) *fastställa Folkpensionsanstaltens strategi;*
- 12) *besluta om ställföreträdare för den högsta ledningen.*

9 §

Högsta ledningen

Folkpensionsanstalten leds av generaldirektören. Folkpensionsanstalten kan också ha andra direktörer.

Generaldirektörens tjänst och direktörstjänster ska förklaras lediga att

Gällande lydelse

Bestämmelser om generaldirektörens och direktörernas behörighetsvillkor utfärdas genom förordning av statsrådet. Statsrådet kan av särskilda skäl bevilja dispens från de behörighetsvillkor som anges genom förordning.

Generaldirektören svarar för Folkpensionsanstaltens strategiska planering samt dess operativa ledning och utveckling, för föredragningen av ärenden för styrelsen och verkställandet av styrelsens beslut, samt utarbetar en arbetsordning som styrelsen fastställer.

12 §

Delegationen för Folkpensionsanstalten

Folkpensionsanstalten har en delegation för Folkpensionsanstalten, som har till uppgift att främja och utveckla samarbetet mellan de myndigheter och samfund som deltar i verkställigheten när det gäller social trygghet samt beaktandet av servicetagarnas synvinkel. *Folkpensionsanstaltens styrelse tillsätter delegationen för tre år i sänder. I delegationen skall myndigheter, samfund och intresseorganisationer samt Folkpensionsanstaltens personal vara företrädna.*

Folkpensionsanstalten kan dessutom ha andra delegationer i enlighet med vad som föreskrivs annanstans eller vad Folkpensionsanstalten beslutar.

12 f §

Fördelning och finansiering av övriga verksamhetskostnader

Den del av Folkpensionsanstaltens verksamhetskostnader som inte orsakas av

Föreslagen lydelse

sökas innan de tillsätts. Generaldirektören utnämns av fullmäktige på framställning av styrelsen. Generaldirektörens mandatperiod är sju år. Övriga direktörer utnämns av styrelsen. Direktörernas mandatperiod är fem år. Ett beslut om utnämning av generaldirektören eller en direktör får inte överklagas genom besvär.

Bestämmelser om generaldirektörens och direktörernas behörighetsvillkor utfärdas genom förordning av statsrådet. Statsrådet kan av särskilda skäl bevilja dispens från de behörighetsvillkor som anges genom förordning.

Generaldirektören svarar för Folkpensionsanstaltens strategiska planering samt dess operativa ledning och utveckling, för föredragningen av ärenden för styrelsen och verkställandet av styrelsens beslut, samt utarbetar en arbetsordning som styrelsen fastställer.

12 §

Folkpensionsanstaltens delegationer

Folkpensionsanstaltens styrelse kan tillsätta delegationer som har till uppgift att främja och utveckla samarbetet mellan de myndigheter och sammanslutningar som deltar i verkställigheten när det gäller social trygghet samt beaktandet av serviceanvändarnas synpunkter.

12 f §

Fördelning och finansiering av övriga verksamhetskostnader

Gällande lydelse

verkställigheten av förmåner fördelas som förmånsfondernas verksamhetskostnader i förhållande till kostnaderna för verkställigheten av förmånerna. De ersättningar som Folkpensionsanstalten betalar Skatteförvaltningen fördelas dock som förmånsfondernas verksamhetskostnader i förhållande till hur förmånsfonderna anlitar Skatteförvaltningens tjänster för uttagande och redovisning av premier och avgifter.

Folkpensionsanstaltens övriga verksamhetskostnader enligt 1 mom. finansieras på samma sätt som de verksamhetskostnader som orsakas av verkställigheten av förmåner.

Vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. tillämpas dock inte på verksamhetskostnaderna för kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård. Bestämmelser om finansieringen av kontaktpunkten finns i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013).

18 §

Revision

Vid revision av Folkpensionsanstalten iakttas i tillämpliga delar revisionslagen (1141/2015).

Revisorerna förrättar årligen revision av anstalten före utgången av april året efter räkenskapsåret. Revisionsberättelsen lämnas till fullmäktige.

Föreslagen lydelse

Vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. tillämpas dock inte på verksamhetskostnaderna för kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård och inte heller på verksamhetskostnader för styrnings- och övervakningsuppgiften i fråga om förskrivning av biologiska läkemedel enligt lagen om elektroniska recept (61/2007). Bestämmelser om finansieringen av kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård finns i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013). Bestämmelser om finansieringen av Folkpensionsanstaltens styrnings- och övervakningsuppgift i fråga om förskrivning av biologiska läkemedel finns i lagen om elektroniska recept.

18 §

Revision

Revisorn och dennes suppleant ska vara CGR- eller OFGR-revisor. Om en revisionssammanslutning väljs till revisor behöver en revisorssuppleant inte väljas. Då ska den huvudansvariga revisorn och dennes ersättare vara en CGR- eller OFGR-revisor.

Revisorn är samtidigt övervakningsrevisor för Folkpensionsanstalten.

Revisorns mandatperiod eller sammanlagda mandatperioder i en följd får uppgå till högst sex år. Efter den maximala mandattiden får revisorn på nytt delta i

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

revisionen av Folkpensionsanstalten tidigast två år från det att revisionsuppdraget upphörde. Om en revisionssammanslutning har valts till revisor, tillämpas detta moment endast på den huvudansvariga revisorn.

22 b §

Handräckning av Folkpensionsanstalten

Folkpensionsanstalten kan på begäran ge handräckning till andra myndigheter eller organisationer som är förhindrade att utföra en lagstadgad offentlig förvaltningsuppgift. Handräckningen ska anknyta till Folkpensionsanstaltens uppgifter enligt 2 §. Handräckningen får inte störa skötseln av Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter.

En begäran om handräckning ska specificeras och av den ska framgå

1) för vilket uppdrag handräckning begärs,
2) hur brådskande uppdraget är, uppdragets tidpunkt och uppskattade varaktighet,

3) en motiverad bedömning av den personal och utrustning som krävs för att uppdraget ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt,

4) grunderna för begäran.

En begäran om handräckning ska göras skriftligen. En begäran kan göras muntligen, om det är nödvändigt på grund av att ärendet är brådskande. En muntlig begäran ska utan dröjsmål också göras skriftligen.

Beslut om handräckning fattas av generaldirektören.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 9 § 2 mom. tillämpas inte på anställningsförhållanden som inletts före ikraftträdandet av denna lag. Lagens 18 § 3–5 mom. tillämpas från den första räkenskapsperioden som börjar efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av lagen om elektroniska recept

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till lagen om elektroniska recept (61/2007) en ny 24 c § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

24 c §

*Finansiering av styrnings- och
övervakningsuppgiften i fråga om
förskrivning av biologiska läkemedel*

*Staten finansierar kostnaderna som
styrnings- och övervakningsuppgiften i fråga
om förskrivning av biologiska läkemedel
orsakar för Folkpensionsanstalten. Dessa
medel fördelas inte som omkostnader för
Folkpensionsanstaltens förmånsfonder.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 22 § i lagen om pensionsstöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pensionsstöd (1351/2016) 22 §, sådan den lyder i lag 225/2020, som följer:

Gällande lydelse

22 §

Bestämmelser om förfarandet i fråga om pensionsstöd och ändringssökande

På pensionsstöd som verkställs av Folkpensionsanstalten tillämpas det som i lagen om garantipension föreskrivs i fråga om meddelande av beslut, dröjsmålsförhöjning och dröjsmålstid, erhållande, utlämnande och hemlighållande av uppgifter, begränsning av den registrerades rätt, användning av uppgifter och teknisk anslutning, återbetalning av förmåner som betalats efter att en person har avlidit, återkrav och preskription av fordran som återkrävs samt rättelse av beslut, förfarandet vid ändringssökande och undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut.

Föreslagen lydelse

22 §

Bestämmelser om förfarandet i fråga om pensionsstöd och ändringssökande

På pensionsstöd som verkställs av Folkpensionsanstalten tillämpas det som i lagen om garantipension föreskrivs i fråga om meddelande av beslut, dröjsmålsförhöjning och dröjsmålstid, erhållande, utlämnande och hemlighållande av uppgifter, begränsning av den registrerades rätt, användning av uppgifter, återbetalning av förmåner som betalats efter att en person har avlidit, återkrav och preskription av fordran som återkrävs samt rättelse av beslut, förfarandet vid ändringssökande och undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut.

Denna lag träder i kraft den 20 .